

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 20/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 oktober 2000 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete (RP 138/2000 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har kulturutskottet och social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtanden i saken (KuUU 12/2000 rd och

ShUU 16/2000 rd). Utlåtandena ingår som bilagor till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultative tjänstemannen Matti Ollinkari, inrikesministeriet
- lagstiftningsrådet Arto Sulonen, undervisningsministeriet
- regeringsrådet Jouko Narikka, social- och hälsovårdsministeriet
- enhetschef Martti Kallio, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete skall ändras. Meningen är att fyraårsjusteringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna skall periodiseras över tre år på så sätt att hälften av justeringen tas in i statsbudgeten för 2001 och en fjärdedel av den totala justeringen

enligt nivån för 2001 i budgetarna för 2002 och 2003. Förslaget genomförs genom att lagen om statsandelar till kommunerna kompletteras med de bestämmelser om periodisering som skall tillämpas under bestämda år.

När det gäller statsandelarna för social- och hälsovården periodiseras justeringen av kostnadsfördelningen genom att liknande bestämmelser som ovan tas in i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården. I frå-

ga om undervisning och kultur föreslår regeringen att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete skall ändras. De justeringar neråt som på grund av statens sparåtgärder gjordes på 1990-talet i de priser per enhet som ligger till grund för den statliga finansieringen av undervisnings- och kulturverksamheten skall gradvis avvecklas under 2001—2003. I priserna per enhet föreslås en genomsnittlig nivåhöjning på fem procent 2001 och på tre procent 2002. Priserna per enhet för 2003 skall beräknas för varje utbildningsområde utifrån de faktiska genomsnittliga kostnaderna. Detta skall gälla priserna per enhet och elev och per studerande i grundläggande utbildning, gymnasier, yrkesutbildning och yrkeshögskolor, priserna per enhet per studerandedygn i riksomfattande idrottsutbildningscentrer, priserna per enhet per invånare för bibliotek samt priserna per enhet per undervisningstimme i medborgarinstitut och i grundläggande konstundervisning. Priserna per enhet inom utbildning som ordnas som fritt bildningsarbete i folkhögskolor och studiecentraler justeras redan 2001 i överensstämmelse med de verkliga kostnaderna per enhet. Vidare föreslås lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bli ändrad så att grunderna för finansie-

ring av grundläggande yrkesutbildning i form av läroavtalsutbildning från och med 2001 vägs in i kommunens finansiella bidrag till driftskostnaderna för undervisning och bibliotek. Priset per enhet per årsverke, som ligger till grund för statsandelen till museerna, föreslås bli höjt. Målet är dessutom att säkerställa att de särskilda ekonomiska svårigheter som verkställigheten av lagen om statsandelar till kommunerna betyder för vissa kommuner kan beaktas när finansiella understöd enligt prövning beviljas för 2001. Lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete föreslås bli kompletterade med bestämmelser om beräkningen av statsandelarna när kommunindelningen ändras så att en kommun blir uppdelad mellan andra kommuner. Bestämmelserna behövs eftersom de lagenliga uppgifter om kommunerna som är nödvändiga för beräkning av statsandelarna till kommundelarna inte är tillgängliga när statsandelsbeslut fattas. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2001.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning samt hänvisande till utlåtandena från kulturutskottet och social- och hälsovårdsutskottet finner förvaltningsutskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet föreslår att 22 a § 4 mom. i det första lagförslaget ändras så att som grund för invånarantalet i kommunen betraktas de i befolkningsdatalagen (507/1993) avsedda befolkningsuppgifterna i slutet av oktober under fastställelseåret i stället för i slutet av augusti

som regeringen föreslår. I övrigt tillstyrker utskottet lagförslagen utan ändringar.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår förvaltningsutskottet vördsamt

att lagförslagen godkänns utan ändringar, utom 22 a § 4 mom. i det första lagförslaget, som godkänns med följande ändrade lydelse:

22 a §

Bestämmande av statsandelarna vid vissa ändringar i kommunindelningen

(1—3 mom. som i RP)

Som grund för invånarantalet i områdena i kommunen betraktas de i befolkningsdatalagen avsedda befolkningsuppgifterna i slutet av oktober under fastställelseåret.

(5 mom. som i RP)

Helsingfors den 1 december 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Pertti Turtiainen /vänst
medl. Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /fkf
Hannes Manninen /cent
Kirsi Ojansuu /gröna

Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Ravi /saml
Petri Salo /saml
Arto Seppälä /sd
Jari Vilén /saml
ers. Pekka Nousiainen /cent.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Ossi Lantto.

RESERVATION

Motivering

Under de senaste årtiondena har kommunernas andel av finansieringen av gemensamma uppgifter ökat medan statens har minskat. Statsandelarna för kommunernas omkostnader har minskat till något över 20 procent. Statens nedskärningar av medlen till kommunerna och ytterligare förpliktelser har på 1990-talet uppgått till mer än 25 miljarder mark, dvs. 5 000 mark per varje finländare. Nedskärningarna i statsandelar har drabbat de kommuner hårdast som har fått proportionellt sett mest i statsandelar för sina utgifter. På grund av de alltför stora nedskärningarna i statsandelar har skillnaderna mellan kommunerna tillspetsats och därmed finns det mycket stora variationer i nivån och kvaliteten på kommunernas välfärdsservice. Konsekvensen är att medborgarna på grund av sin bostadsort inte längre är likställda.

Ett av de främsta målen med lagstiftningen om statsandelar till kommunerna är att bibehålla en oförändrad kostnadsfördelning mellan kommunerna och staten. För att garantera detta har det lagstiftats om en s.k. fyraårsjustering av statsandelarna och indexjusteringar som skall motverka effekterna av en stegring i kostnadsnivån. De kommuner som i betydande grad finansierar sin service med statsandelar är även annars i behov av ekonomiskt stöd. Regeringen föreslår att fyraårsjusteringarna skall periodiseras över tre år och att indexjusteringarna skall halveras.

Vi föreslår att kostnadsfördelningen justeras så att hälften av justeringen betalas ut nästa år och resten 2002. Vi godkänner inte att utbetal-

ningen av fyraårsjusteringar dras ut ända till 2003. Inom undervisnings- och kulturväsendet bör procenttalet vara 6 i stället för 5 som föreslås i 65 §, om meningen är att återbetala hälften av nedskärningarna i priserna per enhet. Vi vet redan nu att den totala eftersläpningen i finansieringen ligger omkring i genomsnitt 12 procent utifrån kostnadsuppgifterna för 1999. År 2002 bör finansieringen av priserna per enhet svara mot de verkliga kostnaderna.

I samband med budgeten för 2001 föreslår vi också att indexjusteringarna i statsandelarna till kommunerna betalas ut till fullt belopp och att regeringen avstår från att skära ner de behovsprövade understöden till kommunerna med 100 miljoner mark. Vi föreslår också att läroavtalsutbildningen lyfts ut ur statsandelslagen, eftersom vi inte kan godkänna att kostnaderna för läroavtal förs över på kommunernas ansvar.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att det fjärde lagförslaget i utskottets betänkande godkänns utifrån betänkandet och

att det första, andra och tredje lagförslaget i övrigt godkänns utifrån betänkandet utom att 32 § i det första lagförslaget och 45 b § i det andra lagförslaget godkänns med ändringar och att 8 § i det tredje lagförslaget stryks samt att 65 § godkänns med följande ändrade lydelse:

1.

Lag

om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna

32 §

Justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000

Utan hinder av 3 § 4 punkten justeras kostnadsfördelningen 2000 så, att i statsandelarna för 2001 inräknas hälften och i statsandelarna för

2002 *hälften* av det totala beloppet av justeringen av kostnadsfördelningen så som bestäms i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt i lagen om fritt bildningsarbete (632/1998).

2.

Lag

om ändring av lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården

45 b §

Justering av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna 2000

Utan hinder av 18 § 3 mom. justeras kostnadsfördelningen 2000 så att i statsandelarna för

2001 inräknas hälften och i statsandelarna för 2002 *hälften* av beloppet av justeringen av kostnadsfördelningen.

3.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

8 §
(*Utesl.*)

65 §

De genomsnittliga beloppen för priserna per enhet och priserna per enhet 2001 (utesl.)

De genomsnittliga belopp för priserna per enhet som avses i 16 § samt de priser per enhet som

avses i 17—20 §, 21 § 2 mom. och 24 § beräknas för 2001 (*utesl.*) så som bestäms i denna paragraf.

De genomsnittliga belopp för priserna per enhet och priserna per enhet för 2001 beräknas på basis av de faktiska totalkostnaderna för 1999 så att de statsandelsgrunder som beräknas på basis av priserna per enhet för 2001 och antalet elever, studerande, undervisningstimmar och invå-

nare 1999, sammanlagt motsvarar de sammanlagda kalkylerade statsandelsgrunder för 2000 som beräknats enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) på basis av samma antal elever, studerande, undervisningstimmar och invånare för

2000 för de funktioner som avses i de lagrum som nämns ovan i 1 mom., justerade med ändringen i kostnadsnivån och höjda med *sex* procent.

(3 mom. *utesl.*)

Helsingfors den 1 december 2000

Matti Väistö /cent
Kari Kärkkäinen /fkf
Hannes Manninen /cent

Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Nousiainen /kesk.

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 12/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 oktober 2000 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete (RP 138/2000 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kulturutskottet skall lämna utlåtande i saken till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Arto Sulonen, undervisningsministeriet
- ordförande Ville Marjomäki och generalsekreterare Jyrki Ijäs, Finlands Folkhögskolförening rf
- tf. ombudsmannen Sinikka Sipilä, Finlands biblioteksförening
- sakkunnige Johan Hahkala, Finlands Kommunförbund
- ordförande Hannu Lilja, Opintokeskusseura.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete skall ändras.

Meningen är att fyraårsjusteringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna skall periodiseras över tre år på så sätt att hälften av justeringen tas in i statsbudgeten för 2001 och en fjärdedel av den totala justeringen

enligt nivån för 2001 i budgeterna för 2002 och 2003. Förslaget genomförs genom att lagen om statsandelar till kommunerna kompletteras med bestämmelser om periodisering som tillämpas under bestämda år.

De justeringar neråt som gjordes på 1990-talet på grund av statens sparåtgärder i de priser per enhet som ligger till grund för den statliga finansieringen av undervisnings- och kulturverksamheten skall gradvis avvecklas under 2001—2003. Detta skall gälla priserna per enhet per

elev och per studerande i grundläggande utbildning, gymnasier, yrkesutbildning och yrkeshögskolor, priserna per enhet per studerandedygn i riksomfattande idrottsutbildningscentrer, priserna per enhet per invånare för bibliotek samt priserna per enhet per undervisningstimme i medborgarinstitut och i grundläggande konstundervisning. Priserna per enhet inom utbildning som ordnas som fritt bildningsarbete i folkhögskolor och studiecentraler justeras redan 2001 i överensstämmelse med de verkliga kostnaderna per enhet.

Vidare föreslås lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bli ändrad såtillvida att också grunderna för finansieringen av grundläggande yrkesutbildning, som ges i form av läroavtalsutbildning beaktas i kommunens finansiella bidrag till driftskostnaderna för undervisningen och biblioteksväsendet. Priset per enhet per årsverke, som ligger till grund för statsandelen till museerna, föreslås bli höjt. Syftet är dessutom att säkerställa att de särskilda

ekonomiska svårigheter som verkställigheten av lagen om statsandelar till kommunerna innebär för vissa kommuner kan vägas in i finansieringsunderstödet enligt prövning 2001.

Lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och lagen om fritt bildningsarbete föreslås dessutom bli kompletterade med bestämmelser om hur andelarna skall beräknas när det sker sådana ändringar i kommunindelningen som betyder att en kommun delas upp och uppgår i andra kommuner. Bestämmelserna är nödvändiga eftersom de lagfästa uppgifter som behövs för att räkna ut statsandelarna för kommundelarna inte är tillgängliga när statsandelsbeslutet skall fattas.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2001.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Till den del som hänför sig till kulturutskottets behörighet föreslår regeringen att 65 § lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet skall ändras för att underdimensioneringen av priserna per enhet för undervisnings- och kulturväsendet skall kunna rättas till. Av ändringen följer att priserna per enhet höjs med i genomsnitt 5 procent 2001 och i genomsnitt 3 procent 2002. Priserna per enhet för 2003 beräknas utifrån de faktiska genomsnittliga kostnaderna enligt utbildningsform.

Nivåhöjningen av priserna per enhet ökar kommunernas finansiella bidrag till driftskostnaderna för undervisningen och biblioteksväsendet med totalt 600 miljoner mark 2001 och dessutom med totalt 362 miljoner mark 2002. Regeringens förslag leder till att priserna per enhet inom den grundläggande undervisningen 2001 stiger med i genomsnitt 6 procent, i gymnasiet med i genomsnitt 3 procent, inom den yrkesin-

riktade utbildningen och i yrkeshögskolorna med i genomsnitt 8 procent, i grundläggande konstundervisning och riksomfattande idrottsutbildningscentrer, som finansieras utifrån antalet undervisningstimmar, med i genomsnitt 6 procent och i medborgarinstituten med i genomsnitt 5 procent. Priserna per enhet i folkhögskolor minskar med 12 procent och i studiecentralerna med 15 procent. Priserna per enhet inom biblioteksväsendet sjunker med 1 procent.

Utskottet anser att regeringens förslag till åtgärder inom undervisnings- och kulturväsendet på det hela taget är positiva. De gör det möjligt att åtgärda inte minst eftersläpningen i priserna per enhet inom detta område.

Statsandelarna till biblioteken

Trots att statsandelarna för undervisnings- och kulturväsendet samt biblioteken står inför en genomsnittlig nivåhöjning på fem procent i priserna per enhet 2001, bestäms den statliga finansie-

ringen slutligt utifrån det faktiska antalet elever, studerande, undervisningstimmar och invånare. För biblioteken betyder detta att priset per enhet förändras i samma mån som huvudmännen för bibliotekstjänster 1999 de facto har använt pengar på att producera bibliotekstjänster jämfört med 1997. Enligt gällande beräkningsgrunder för statsandelarna minskar det genomsnittliga priset per enhet och invånare med en mark från årets nivå, dvs. till 228 mark per invånare. Detta beror på att bibliotekens proportionella andel vid huvudmännens resurstilldelning har minskat.

Med beaktande av beräkningsgrunderna för statsandelar föreslår utskottet ingen ändring i bestämmelserna om priserna per enhet för biblioteken. Utskottet vill i alla fall peka på att det genomgående draget i biblioteksväsendet hela 1990-talet ut har varit att användningen och utlåningen har ökat kraftigt, att datatekniken har nyttiggjorts i stor skala, att biblioteken har byggt ut sitt serviceutbud och att verksamheten har varit effektiv och ekonomisk. De finländska bibliotekens erkänt goda internationella rykte beror precis på dessa egenskaper och på att biblioteksnätet i olika delar av vårt glesbygdda land har utvecklats på ganska likartade villkor. Trots att biblioteken används flitigare än förut har kommunerna på 1990-talet skurit ner anslagen för inköp av nytt material, minskat på bibliotekens yrkesutbildade personal, lagt ner biblioteksenheter och dragit in bokbussar. I proportion till kommunernas totala driftsutgifter har bibliotekens utgifter på några år gått ner från ca 1,5—2 till ca 1 procent. Biblioteksstatistiken för 1998 antyder att samma långvariga trend fortsätter, nämligen att personalen och inköpen av nytt material minskar. Utskotten understryker kommunernas ansvar för att ordna biblioteksservice. Biblioteken i Finland fungerar effektivt och ekonomiskt, men i den kommunala organisationen utgör biblioteken en mycket liten förvaltning, där nedskurna anslag och inskränkta verksamhetsbetingelser snabbt leder till en avgörande försämring i tjänsteutbudet.

Under de senaste åren har en omfattande data-teknisk infrastruktur byggts upp i våra skolor och bibliotek. Det är viktigt att underhålla också

den, men under de kommande åren bör utvecklingen prioritera innehållsproduktionen och förstärka bibliotekens roll i utbyggnaden av data-nät för kulturella tjänster.

För att bibliotekens verksamhet skall kunna säkerställas anser utskottet att biblioteken i statsbudgeten för 2001 absolut måste få ett anslag på minst 3 miljoner mark för utveckling av innehållsproduktionen. Detta förutsätter bl.a. utbildning av personalen.

Statsandelarna för folkhögskolor

Till skillnad från utbildningen i övrigt har priserna per enhet för folkhögskolor utifrån kostnadsuppgifterna för 1999 visat sig vara större än de verkliga kostnaderna. Av detta följer att priserna per enhet i folkhögskolorna 2001 minskar med 12 procent. Det är viktigt att vi har kvar ett omfattande nätverk av folkhögskolor, menar utskottet. De spelar en viktig roll i att se till att det finns ett visst intellektuellt kapital i hela landet.

Utskottet uppmärksammar att folkhögskolorna bidrog till inbesparningarna på 1990-talet bl.a. inom ramen för den studerandeveckokvot som årligen beviljas dem. Enligt vad utskottet har erfarit upprätthöll folkhögskolorna utbildningsutbudet och utbildningen inom det fria bildningsarbetet genom att producera 10—25 procent fler studerandeveckor än vad de hade beviljas statsandel för.

Med hänsyn till principerna för hela statsandelssystemet föreslår utskottet inga ändringar i priserna per enhet för folkhögskolorna. Där emot ser utskottet det som nödvändigt att det totala antalet studerandeveckor ses över i samband med statsbudgeten för 2001. I regeringens budgetproposition för 2001 är maximiantalet studerandeveckor 260 000. Det är nödvändigt att höja antalet så att det ligger närmare den verkliga prestationsvolymen, med minst 20 000 studerandeveckor.

Kulturutskottet kommer att föreslå finansutskottet att ovan noterade ändringar beträffande biblioteken och folkhögskolorna görs i budgeten för 2001.

Läroavtalsutbildningen

Regeringen föreslår att grunderna för finansiering av grundläggande yrkesutbildning i form av läroavtalsutbildning och andra former av grundläggande yrkesutbildning samordnas så att grundläggande yrkesutbildning i form av läroavtalsutbildning i likhet med annan grundläggande yrkesutbildning beaktas i grunderna för statsandelarna. De föreslagna ändringarna i finansieringen av läroavtalsutbildningen minskar kommunernas statsandelar med ca 158 miljoner mark 2001. Propositionen bygger på antagandet att det 2001 ordnas grundläggande yrkesutbildning i form av läroavtalsutbildning för 12 000 studerande och att priset per enhet per studerande är 30 577 mark. I motiveringen sägs att den grundläggande yrkesutbildningen i form av läroavtalsutbildning inte inverkar på utbildningens volym, eftersom det finansiella bidraget per kom-

muninvånare är lika stort i alla kommuner. Omfattningen av den utbildning som en enskild kommun ordnar inverkar således inte på kommunens finansiella bidrag. Utskottet understryker att utbildningsutbudet fortfarande måste vara så brett som möjligt med hänsyn till de lokala och regionala behoven. Det är viktigt att konsekvenserna av lagändringen för läroavtalsutbildningen följs upp och att åtgärder vid behov vidtas för att rätta till missförhållanden.

Utlåtande

Kulturutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att förvaltningsutskottet bör beakta det som framförs i detta utlåtande när det sätter upp sitt betänkande.

Helsingfors den 10 november 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
 vordf. Jukka Gustafsson /sd
 medl. Tapio Karjalainen /sd
 Tanja Karpela /cent
 Jyrki Katainen /saml
 Inkeri Kerola /cent
 Irina Krohn /gröna
 Markku Markkula /saml (delvis)
 Margareta Pietikäinen /sv

Osmo Puhakka /cent
 Leena Rauhala /kfk
 Sade Tahvanainen /sd
 Ilkka Taipale /sd
 Irja Tulonen /saml
 Unto Valpas /vänst
 Pia Viitanen /sd
 ers. Leena-Kaisa Harkimo /saml (delvis)
 Lauri Oinonen /cent (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Marjo Hakkila.

AVVIKANDE MENING

Motivering

1 Priserna per enhet måste justeras till fullt belopp i början av 2001

Ett av de främsta målen med lagstiftningen om kommunernas statsandelar är att bibehålla kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten oförändrad. För att garantera detta föreskrivs det i statsandelslagstiftningen om en s.k. fyraårsjustering av statsandelarna och indexjusteringar som skall gardera kommunerna mot stegringar i kostnadsnivån. De kommuner där statsandelarna utgör en viktig bit i finansieringen av den kommunala servicen är också annars i behov av ekonomiskt stöd. Om fyraårsjusteringen periodiseras på det vis som regeringen föreslår och indexjusteringarna halveras går det inte längre att garantera en lika tillgång till service.

Därför framhåller vi att kostnadsfördelningen enligt statsandelslagen bör justeras till fullt belopp. Detta betyder en höjning på 12 procent i priserna per enhet för undervisningsväsendet.

Massmedierna har bidragit till uppkomsten av en oriktig bild inte minst när det gäller undervisningsväsendet av att fyraårsjusteringen av statsandelarna på något vis kompenserar kommunerna för de nedskärningar i statsandelarna som gjordes på 1990-talet. För undervisningsväsendet har bara föreslagits att de 1996 införda justeringarna neråt av priserna per enhet skall avvecklas. Gamla nedskärningar i statsandelarna,

som företagits 1996—1998, kommer över huvud taget inte att avvecklas.

2 Reformen inom finansieringen av läroavtalsutbildningen får inte godkännas utan eftertanke

För undervisningsväsendets vidkommande föreslås ett nytt finansiellt bidrag för kommunerna när det gäller läroavtalsutbildning. Det betyder att kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten förändras med 158 miljoner mark till nackdel för kommunerna. Det finansiella bidraget skulle också gälla kommuner som inte har någonting att göra med läroavtalsutbildningen. Om detta förslag går igenom äventyras insatserna för att utveckla läroavtalsutbildningen som ett alternativ till en yrkesinriktad grundexamen.

Vi anser att en principiell bedömning av den grundläggande utbildningen i form av läroavtalsutbildning, som ett led i relationen kommun—stat och i utbildningen för en yrkesinriktad grundexamen, inte får göras på detta sätt som en nödlösning i samband med statsbudgeten.

Åsikt

Vi framhåller därför

att kommunernas finansiella bidrag till läroavtalsutbildningen inte bör godkännas.

Helsingfors den 10 november 2000

Inkeri Kerola /cent
Tanja Karpela /cent

Osmo Puhakka /cent
Leena Rauhala /fkf

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 16/2000 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 oktober 2000 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete (RP 138/2000 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att social- och hälsovårdsut-

skottet skall lämna utlåtande i saken till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultative tjänstemannen Matti Ollinkari, inrikesministeriet
- regeringsrådet Jouko Narikka, social- och hälsovårdsministeriet
- enhetschefen Martti Kallio, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete skall ändras.

Syftet är att periodisera fyraårsjusteringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna över tre år så att hälften av justeringen av kostnadsfördelningen tas in i statsbudgeten för 2001 och en fjärdedel av den totala justeringen

av kostnadsfördelningen enligt nivån för 2001 in i budgeten för 2002 och en fjärdedel i budgeten för 2003. Detta skall gå till så att lagen om statsandelar till kommunerna kompletteras med bestämmelser om periodisering, som skall tillämpas under bestämda år.

När det gäller statsandelarna för social- och hälsovården periodiseras justeringen av kostnadsfördelningen genom att en liknande bestämmelse som ovan tas in i lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården. I frå-

ga om undervisning och kultur föreslår regeringen att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete skall ändras.

På grund av statens sparåtgärder sänktes priserna per enhet som ligger till grund för statsfinansieringen av undervisnings- och kulturverksamhet på 1990-talet, men nu föreslås dessa ändringar bli stegvis avvecklade 2001—2003. I priserna per enhet föreslås en genomsnittlig nivåhöjning på fem procent 2001 och på tre procent 2002. Priserna per enhet för 2003 skall beräknas för varje utbildningsområde utifrån de faktiska genomsnittliga kostnaderna.

Vidare föreslås lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet bli ändrad genom att grunderna för finansiering av grundläggande yrkesutbildning i form av läroavtalsutbildning från och med 2001 vägs in i kommunens finansiella bidrag till driftskostnaderna för undervisning och bibliotek. Priset per enhet per årsverke, som ligger till grund för statsandelen till museerna, föreslås bli höjt.

Målet är dessutom att säkerställa att de särskilda ekonomiska svårigheter som verkställigheten av lagen om statsandelar till kommunerna betyder för vissa kommuner kan beaktas när finansiella understöd enligt prövning beviljas för 2001.

Lagen om statsandelar till kommunerna, lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården, lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet samt lagen om fritt bildningsarbete föreslås bli kompletterade med bestämmelser om beräkningen av statsandelarna när kommunindelningen ändras så att en kommun blir uppdelad mellan andra kommuner. Bestämmelserna behövs eftersom de lagliga uppgifter om kommunerna som är nödvändiga för beräkning av statsandelarna till kommundelarna inte är tillgängliga när statsandelsbeslut fattas.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den. De föreslagna lagarna avses träda i kraft vid ingången av 2001.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

I propositionen föreslås bland annat att de underdimensionerade priserna per enhet som ligger till grund för finansieringen av undervisnings- och kulturverksamheten skall rättas till. De ändringar som gjordes före 1996 på grund av statens sparåtgärder föreslås nu bli avvecklade stegvis 2001—2003. Nivåhöjningarna i priserna per enhet rättar till eftersläpningen och är därmed motiverade.

Nedskärningarna i statsandelarna för social- och hälsovården föreslås däremot inte bli åtgärdade på några som helst punkter. Också statsandelarna för social- och hälsovården släpar efter och bör med det snaraste rättas till. Utskottet anser att det absolut behövs en nivåhöjning också i statsandelarna för driftskostnaderna för social-

och hälsovården för att kommunerna med säkerhet skall klara av att tillhandahålla social- och hälsovård på ett tillfredsställande sätt. Eftersläpningen i statsandelarna i kombination med de ökande kostnaderna och inflationen försvårar kommunernas möjligheter att tillgodose invånarnas behov av social- och hälsovård ännu mer nästa år. I sitt utlåtande om budgetpropositionen för 2001 (ShUU 14/2000 rd) har utskottet redan anfört att ett förslag till hur den finansiella grunden kunde förstärkas bör läggas fram senast i budgetpropositionen för 2002. Utskottet understryker också i detta sammanhang att servicen finns till för att tillgodose medborgarnas behov och att också det finansiella systemet primärt skall ta hänsyn till användarnas behov.

Utlåtande

Social- och hälsovårdsutskottet anför vördsamt
som sitt utlåtande

*att förvaltningsutskottet bör beakta det
ovan sagda*

Helsingfors den 20 oktober 2000

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml
Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd
Saara Karhu /sd
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /sv
Juha Rehula /cent
Päivi Räsänen /fkf
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Raija Vahasalo /saml
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare vid sammanträdet var

utskottsrådet Eila Mäkipää.

AVVIKANDE MENING

Motivering

Ett av de centrala målen för lagstiftningen om statsandelar till kommunerna är att bibehålla kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten oförändrad. För att garantera detta föreskrivs det i lagstiftningen om s.k. fyraårsjusteringar i statsandelarna och indexjusteringar på grund av höjningar i kostnadsnivån. Kommuner som får avsevärda statsandelar för finansieringen av sin service är även annars i behov av ekonomiskt stöd. Om fyraårsjusteringarna periodiseras på det sätt som regeringen föreslår och indexjusteringarna halveras försvåras tillgången till tjänster på lika villkor och därför föreslår vi att kostnadsfördelningen justeras fullt ut.

Social- och hälsovårdsutskottet konstaterar mycket riktigt i sitt utlåtande bl.a. att "Nedskärningarna i statsandelarna för social- och hälsovården föreslås däremot inte bli åtgärdade på några som helst punkter. Också statsandelarna för social- och hälsovården släpar efter och bör med det snaraste rättas till. Utskottet anser att det absolut behövs en nivåhöjning också i stats-

andelarna för driftskostnaderna för social- och hälsovården för att kommunerna med säkerhet skall klara av att tillhandahålla social- och hälsovård på ett tillfredsställande sätt." Utskottet har även annars genom enhälliga beslut bl.a. i sitt utlåtande till finansutskottet om budgetpropositionen för 2001 tagit ställning till behovet av att förstärka den finansiella grunden för basserviceproduktionen.

Med hänsyn till det ovan sagda är utskottets beslut om 45 b § i det andra lagförslaget motstridigt. Paragrafen borde ha förkastats också på de grunder som utskottet anför i sitt utlåtande. Vi framhåller därför att justeringen i kostnadsfördelningen 2000 i sin helhet bör göras i början av nästa år på det sätt som lagen om statsandelar till kommunerna förutsätter.

Åsikt

Med stöd av det ovan sagda anför vi

att 45 b § i det andra lagförslaget bör strykas.

Helsingfors den 20 oktober 2000

Juha Rehula /cent
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent

Jaana Ylä-Mononen /cent
Päivi Räsänen /fkf